TROOST VAN HET NUTTELOZE

Kan kunst de wereld redden?

KURT VAN EEGHEM

TROOST VAN HET NUTTELOZE

Kan kunst de wereld redden?

Manteau

I

Dames en heren,

Vraag in Parijs, Londen, Rome of Praag aan de mensen op straat of de naam NICOLAAS ROCKOX hun iets zegt en ze zullen de schouders ophalen en in hun respectieve zwierige talen 'NOOIT VAN GEHOORD' mompelen.
Stel diezelfde vraag nu aan de uitgang van de faculteiten Geschiedenis en nog zal de Italiaan, de Brit, de Fransman of de Tsjech na lang peinzen het hoofd schudden en het antwoord schuldig blijven. Misschien dat een enkele student Kunstgeschiedenis het licht ziet en met vragende blik de naam RUBENS zal laten vallen.
Rockox heeft nu eenmaal zijn 'eeuwige roem' te danken aan zijn stadsgenoot Peter Paul Rubens, omdat hij geregeld een werk van zijn vriend kocht.

Hoe treurig voor LETERME, STEVAERT en andere VERHOFSTADTS. Hoogstwaarschijnlijk zal hun lot vergelijkbaar zijn.
Nu nog dagelijks op de voorpagina van elke krant, op de cover van elk tijdschrift, straks nauwelijks een VOETNOOT in onze geschiedenisboekjes en

niet eens een lemma in de digitale encyclopedie van het jaar 2350.

Maar kijk, daar is PANAMARENKO met zijn hemelbestormende tuigen, daar is LUC TUYMANS in het Tate Modern, JAN FABRE die het festival van Avignon opent en HUGO CLAUS, wiens gedichten voor de eeuwigheid zijn geschreven. Voor hen zal over enkele honderden jaren nog wel plaats worden vrijgemaakt.

Vlaanderen Leeft!
't Is waar, maar toch vooral dankzij zijn kunstenaars. VAN EYCK, VAN DER WEYDEN en MEMLINCK, ENSOR, PERMEKE en SPILLIAERT, DE MONTE, LASSUS en OBRECHT, DEUS, ARNO en RED, zij laten belletjes rinkelen zodat de rest van Europa weet dat hier, in dat kleine vlakke landje bij de zee, een nijver volkje moet hebben gewoond en woont dat er zoveel talent kon en kan bloeien en groeien. Ik geef het toe, telkens wanneer ik in het buitenland de roem van onze kunstenaars ervaar, ben ik zo fier als een gieter.

Enkele voorbeelden.

In een onooglijk nest in het midden van Frankrijk sta ik in de plaatselijke Carrefour te dralen voor het rek 'klassieke muziek' in de cd-afdeling. Niet eens verbaasd kijk ik naar de vele *lasèrs* waar een Vlaams verhaal aan kleeft. Er zijn de polyfonisten OCKEGEM en DUFAY, die vertolkt worden door ensembles zoals het HUELGAS, CURRENDE en de CAPILLA FLAMENCA.
Het waren de FIAMMINGHI die in de boeiende renaissance-eeuwen zorgden voor zowat de helft van de muziek aan de vele hoven van Europa en dat zindert nog na in die bakken vol cd's.

Wanneer even verder mijn vinger de barok-opnames laat openwaaieren, constateer ik dat zowat de helft wordt uitgevoerd door – of onder leiding staat van – Vlaamse ensembles en dirigenten, waarbij de namen PHILIPPE HERREWEGHE en RENÉ JACOBS, twee echte sterren in Frankrijk, geregeld terugkeren.

Om nog te zwijgen van WALTER BOEYKENS, SIGISWALD KUYKEN (*Siedjisval Kwieken*, zoals ze

op France Musique bijna dagelijks zeggen) en JOS VAN IMMERSEEL. De broertjes KOLACNY worden geëerd met een DIAPASON D'OR, het hoogste dat je in Frankrijk kunt krijgen voor een zilveren schijf.

Nog een rek verder lacht het volledige werk van AXELLE RED mij toe, naast cd's van WIM MERTENS en warempel HELMUT LOTTI. Ook de Vlaamse trivia slaan blijkbaar aan.

Nog een voorbeeld.

In Barcelona lees ik in *El País* een interview met SIDI LARBI CHERKAOUI – eerlijkheidshalve moet ik toegeven dat ik geen Spaans ken, maar ik onthoud toch dat deze briljante choreograaf zich Vlaming en Marokkaan noemt, in die volgorde, en dat hij in de mediterrane kunststad Barcelona daar in het belangrijkste theater zijn laatste productie brengt. Ik haast mij naar de kassa van het theater, waar het bordje *Uitverkocht* prijkt. Ik pik een brochure mee en ontdek, tot mijn intense vreugde, dat ANNE TERESA DE KEERSMAEKER, ALAIN PLATEL en WIM VANDEKEYBUS hier ook kind aan huis zijn.

We kunnen er niet omheen, Brussel is de hoofdstad van de hedendaagse dans. Een Chinese ballerina vertelde mij ooit dat je als danser wel naar Brussel móét, want 'that's whele it all happens'.

Ondertussen monteert GUY JOOSTEN een opera in de Metropolitan van New York en delen SERGE DORNY en GERARD MORTIER de lakens uit in Lyon en Parijs, de twee belangrijkste operahuizen van Frankrijk. LUC PERCEVAL is een ster onder de Duitse topregisseurs, TOM LANOYE is er een geëerde *Theatermacher*. IVO VAN HOVE kreeg onlangs weer jubelende recensies in zijn Amsterdam, waar hij trouwens vijfmaal na elkaar het Holland Festival samenstelde.

De boeken van HUGO CLAUS staan in elke Londense boekwinkel bij de *klassiekers* en zakenman WILLEM ELSSCHOT lacht zich wellicht te barsten in zijn graf nu zijn *Käse* in Duitsland per tienduizend bollen over de toonbank rollen. Vergeten we vooral niet dat BART MOEYAERT de belangrijkste Europese prijs voor jeugdliteratuur in zijn binnenzak liet glijden.

Dit is slechts een staalkaart, de lijst is nog zóveel langer.

Het is onvoorstelbaar, VLAANDEREN LEEFT! Wij staan op de kaart, wij bestaan net *omdat* we aan de wereld al dat fraais kunnen laten zien. Het zijn de kunstenaars – dat rapaille, dat uitschot – die nu al honderden jaren het ambassadeurschap van ons land op zich nemen. Bier, chocolade en wafels mogen dan wel de naam en de faam hebben, vergeet vooral niet dat één RUBENS – met alle respect voor onze voedingsindustrie – meer betekent voor de glans van ons land dan een stapel wafels hoger dan op het laatste plaatje van elk NERO-verhaal. Kijk, ik had het nog niet over strips gehad, wel, we staan aan de wereldtop.

II

JUBEL, JUBEL, JUBEL, Van Eeghem, wat zijn uw bedoelingen? Onze kop zot maken, ons met loftuitingen in slaap wiegen? We horen toch alleen maar kommer en kwel. Natuurlijk is dat zo, maar het is goed om ons eerst te verheugen, dat doet deugd aan 't herte. Waren het niet de jezuïeten die onze intelligentsia hebben opgevoed met zinnen als 'EERST ZALVEN DAN SLAAN'?

Waar zal ik beginnen? Dan toch maar meteen met de top? Ik zou kunnen volstaan met te zeggen dat de nota die door – toen nog formateur – LETERME in 2004 aan zijn gesprekspartners werd voorgelegd, geen enkele letter, komma of accent bevatte met betrekking tot de kunsten. TERWIJL VLAANDEREN EVEN DAARVOOR BIJNA ZO BRUIN HAD GESTEMD ALS DE DUITSERS IN 1933, VOND NIEMAND IN ZIJN ENTOURAGE HET NODIG OM DE KUNSTEN – TOCH HET WEEFSELVERSTERKENDE MIDDEL BIJ UITSTEK – TE VERMELDEN.

En wat te denken van onze ex-kandidaten voor het Europese Commissievoorzitterschap?

Hoewel ik met GUY VERHOFSTADT al enthousiaste gesprekken heb gevoerd over de verschillende nauwkeurig gekozen boeken die hij ook ECHT leest, heeft hij zich beleidsmatig nooit ofte nimmer breed gemaakt voor de kunsten.
Of JEAN-LUC DEHAENE, toch de breedte zelve. Hij heeft zijn trekpaardenkracht ook niet voor het culturele doel aangewend.
Hij trekt zijn broek op en lonkt naar de radijzen in zijn tuin, terwijl insiders verdomd goed weten dat zijn platenkast bulkt van de Bach-uitvoeringen, die hoogstwaarschijnlijk werden ingezongen door mevrouw Verhofstadt en haar COLLEGIUM VOCALE. Ondertussen loopt Celie in een bloemetjesjurk handjes te drukken in de coulissen van de musical, zowat de enige kunsttak waarmee Vlaanderen in zijn geschiedenis nog nooit een buitenlandse krant haalde, de *Stem van Breda* uitgezonderd.

En dan is er nog de vorige minister-president van Vlaanderen, die in het gunstig bekendstaande programma *Titaantjes* op Radio 1 gevraagd werd naar zijn muzikale voorkeuren en niet verder kwam dan het tuttebellengroepje K3.

Toen interviewer Pat Donnez nog wat aandrong, bleek ons Bartje geen enkele componist bij naam te kennen. Naast al zijn andere besognes is de man burgemeester van BEETHOVEN-STAD MECHELEN.

Is het onwil?
Ik denk het niet.
MEN VINDT HET NIET BELANGRIJK!
Sinds jaar en dag wordt in Vlaanderen de post van minister van Cultuur uitgedeeld aan mensen zonder enige terreinkennis.

Toen KAREL POMA werd gevraagd een subsidie-aanvraag te ondertekenen voor een tentoonstelling gewijd aan de Oostendse meester JAMES ENSOR vloekte men in de gangen van het kabinet dat het nu maar eens gedaan moest zijn met het subsidiëren van ENGELSE SCHILDERS.
Een domme lapsus en bij nader toezien ook nog getuigend van een totaal gebrek aan Europees bewustzijn.
Maar, passons, onze huidige minister van Cultuur, BERT ANCIAUX, lachte eveneens hulpeloos toen hem werd gevraagd naar zijn lievelingsboek en hij beaat

antwoordde dat hij had genoten van DE NACHTEN van GERARD REVE.
Die **AVOND** viel de minister zoals altijd onschuldig in slaap naast 'ons Damienne'.

Ik kan mij trouwens niet voorstellen dat in eender welk ons omringend land een minister van Cultuur zou worden geduld die niet in staat is om ook maar één correcte zin uit zijn strot te duwen. HIER KRIJGT ZO'N MINISTER EEN TWEEDE KANS. Ministersposten worden duidelijk niet verdeeld op basis van kennis en expertise.

III

Het Vlaanderen van het begin van de vorige eeuw was een ‘ontwikkelingsland’ en dat bedoel ik niet pejoratief, maar letterlijk. Onze voorouders – WE ZIJN BIJNA ALLEMAAL UIT EEN BOERENBROEK GESCHUD – kwamen letterlijk om van de honger. LOUIS PAUL BOONs boek DAENS is geen sprookje, maar harde realiteit. Vlamingen zijn doorbijters, metsers, wroeters en wat overbleef van ons volk na de vele emigraties richting Wallonië, Canada en andere Verenigde Staten bouwde zich een toekomst. Nu zijn we een van de RIJKSTE REGIO’S van Europa. Een prestatie om VOUS tegen te zeggen.

Van dat vele geld werd ook een gedeelte opzijgelegd voor cultuur.

Eerst zorgden we voor de infrastructuur. RIKA DE BACKER en FRANS VAN MECHELEN waren de ministers van de schaar. Om de haverklap mochten ze een betonnen doos openen in de steden en gemeenten waar de burgemeesters van de eigen partij woonden. EIGEN VOLK EERST is een oud zeer.

Die zogeheten polyvalente zaal werd 'CULTUREEL CENTRUM' genoemd. Polyvalent wil zeggen: overal voor te gebruiken en nergens voor deugend. Maar hoe dan ook, ze staan er en ze zorgen voor speelplaatsen voor onze performers en voor muren voor onze plastisch kunstenaars.
Meestal hoort er ook een goedgevulde bibliotheek bij.

Het volk organiseerde, bracht kleinkunst en Stravinsky, Boer Coene en De Drie Zusters. Het lonkte naar het buitenland en haalde de grote namen uit heel Europa naar onze podia.
Onze artiesten leerden heel snel het vak en trokken naar het buitenland, de wisselwerking was een feit.
OGEN EN VENSTERS OPEN.

Een oud-muziekrecensent van de krant *Het Laatste Nieuws*... jawel, HET LAATSTE NIEUWS, telde ooit recensenten onder zijn redacteuren... waar is de tijd... Goed... die recensent dus vertelde mij dat hij destijds helemaal op zijn eentje het muziekleven in Vlaanderen kon volgen, van opera over symfonische muziek tot kamermuziek. Er was zelden een dag te vinden waarop er meer dan één activiteit was gepland.

‘Nu zouden er minstens vijf man nodig zijn om het hele aanbod te volgen’, sprak hij moedeloos. Het zijn dus GÉÉN MAN meer.

Wat mij brengt bij de kern van mijn betoog.

IV

Terwijl het aanbod in onze theaters, concertzalen, musea en galeries spectaculair is toegenomen. Terwijl datzelfde aanbod van internationale kwaliteit getuigt, is het een steeds kleiner wordend kringetje dat er van geniet. Alleen de happy few weten nog wat er in al die ateliers en kunstenaarscenakels gebeurt. En daar, waarde toehoorders, speelt de VERPLETTEREND NEGATIEVE ROL VAN ONZE MEDIA.

Vlaanderen draait steeds meer om de kerktoren. Het nieuws, zowel op de commerciële als op de overheidszenders, steekt alleen nog de trompet als het item zich in de achtertuin afspeelt. WALLONIË, onze meest nabije buur, IS BUITENLAND GEWORDEN. En dat buitenland wordt afgedaan in enkele minuten. Snel, snel, met een computerdeuntje eronder geschoven zodat het gemakkelijker naar binnen schuift.

De FORMATS worden uitgedokterd en onderzocht door MARKETEERS. En als deze jongens aan de macht zijn, komt niet altijd het beste in de mens naar boven. GOEBBELS was tenslotte de eerste grote marketeer uit de nieuwe tijden en zijn DIKTATEN zijn eigenlijk alleen maar in het Engels vertaald: TARGETS, GOALS en INCENTIVES.

Maar televisie is geen coca-cola.
En toch.
HET NIEUWS MOET DICHTER BIJ DE MENS WORDEN GEBRACHT, toeteren ze.
En hoe doet men dat? Door het nieuws naar zijn hand te zetten, zodat het in de format past. DOOR DESNOODS HET NIEUWS ZELF TE MAKEN!

NIEUWS IS SHOW en al een hele tijd geen nieuws meer. Alleen als oorlog bij u thuis in de woonkamer kan worden gebracht als een soort van videospelletje wordt nog ruimte vrijgemaakt voor het buitenland. Verder wonen alle volken op hun eigen eilandje, behandelen ze hun eigen moordenaars, hun eigen non-events, hun eigen wissewasjes, tot en met de prijs van de tomaten toe.
Ook in Frankrijk, Engeland en Duitsland moet het buitenland, het grote verband, het echte nieuws wijken voor gebroken armen en benen in de eigen straat.

En overal VERDWIJNEN de kunstpagina's uit de kranten, laat men cultuurprogramma's op de tv- en radiozenders geruisloos VERDWIJNEN en heeft men alleen nog oog voor ofwel het CULTURELE

FAIT-DIVERS of het MEGA-EVENT. Het liefst dan ook nog in de eigen tuin of weide.
NABIJHEID IS VEILIGHEID, BUITENLAND IS DE VIJAND.
Niet moeilijk doen, hapklare brokken.
En vooral veel moorden.
Wanneer dat buitenland dan in onze tuin komt wonen, wordt het ogenblikkelijk met een grote dosis achterdocht bekeken.

De massamedia hebben hun aandacht afgewend van hun cultuur.
Er rest alleen een kleine gespecialiseerde pers: enkele bijlagen in de zogeheten kwaliteitskranten en de moeilijk overlevende cultuurperiodieken zorgen ervoor dat het debat weliswaar LEVENDIG maar vooral heel MARGINAAL blijft.
KUNST EN CULTUUR ZIJN EEN NICHE GEWORDEN.
Wat kun je anders verwachten in een klimaat waar begrippen als 'HOMO UNIVERSALIS' of 'INTELLECTUEEL' tot scheldwoorden zijn verworden?

Een cultuurevenement, en ik leg er de nadruk op dat cultuur hier tussen aanhalingstekens staat, is voor de media pas relevant wanneer er een machtig cijfer aan vastkleeft.
Tweehonderdvijftigduizend bezoekers voor een tentoonstelling.
Zeventigduizend man op een rockfestival.
Anderhalf miljoen cd's van Helmut Lotti.
Daar kan de huidige redacteur – kunstrecensenten bestaan toch niet meer – nog wel wat van bakken.
WAT NIET VERKOOPT IS ELITAIR EN ELITARISME WORDT VERKETTERD.

Het poëziefestival Zuiderzinnen haalde alle kranten omdat er vijftienduizend mensen of meer een ticket kochten. Over de programma-inhoud kregen we in de meeste kranten niets te lezen.

Een onderzoekende kunstenaar die de grenzen van zijn mogelijkheden aftast, mag dan wel een zonderling zijn, een wereldvreemde lastpost en het experiment zou een stille dood sterven ware er niet... Europa.

DOOR DE SCHAAL TE VERGROTEN, door over de grenzen heen te kijken kunnen die 'zonderlingen' toch nog een bestaansrecht claimen. Want die schaalvergroting zorgde ervoor dat er een internationale toplaag is ontstaan, groot genoeg om die 'verkennende' kunst een afzetgebied te bezorgen.

Al moeten we ook hier relativeren. De wereldberoemde countertenor Andreas Scholl vertelde mij eerder dit jaar dat hij opnames maakte van 17de-eeuwse barokaria's, maar dat hij absoluut niet zeker was dat zijn platenfirma het schijfje zou uitbrengen.
Onder de vijftigduizend exemplaren wereldwijd is dat voor hen niet interessant, zegt Scholl.
Wellicht wachten ze tot de zanger nog eens enkele volksliedjes uitbrengt.

En het publiekje volgt.
De TWEEËNHALF PROCENT luisteraars van KLARA lezen de bijlagen van DE STANDAARD en DE MORGEN, maar ze lezen net zo goed THEATER HEUTE of de opiniestukken in LE MONDE. Ze kijken naar de thema-avonden op ARTE en kennen de betere programma's op FRANCE CULTURE en BBC.

In hun goed voorziene bibliotheken liggen er naast een stapeltje new novelists ook tickets klaar voor SALZBURG en GLYNDEBOURNE, waar ze hun soortgenoten uit de andere Europese landen ontmoeten die ze op hun beurt uitnodigen voor een voorstelling in DE MUNT of voor een concert van experimentele muziek tijdens het ARS MUSICA-festival.

Op een of de andere manier zijn zij al even WERELDVREEMD als mijnheer Janssens uit de Dorpsstraat die elke dag zijn crimi-nieuwsjes spelt in HET NIEUWSBLAD.

V

Er is de TOPLAAG, een select clubje dat toegang heeft tot de vele nieuwsbronnen, tot de dialectiek van de essayisten, de zoektocht van de kunstenaars, want ze kennen het jargon, de spelregels en de achtergronden. Ze nemen de tijd en hebben de middelen... en... het zal hun een zorg wezen wat de rest van de bevolking aanvangt met zijn tijd.

En er is de MASSA, die niet leest, niet weet en niet begrijpt.

MERKWAARDIG IS DAT DE LEDEN VAN BEIDE GROEPEN UIT ALLE LAGEN VAN DE BEVOLKING KOMEN. Ooit moest ik voor een opname met een Rolls Royce een garage binnenrijden. De eigenaar van de wagen gaf mij de afstandsbediening, waarop bij het ene knopje mooi *garage linGs* en bij het andere *garage reGs* stond geschreven. Het enige boek in zijn kast van een fermette bleek een telefoonboek te zijn. Anderzijds ken ik niemand die beter op de hoogte is van de Duitse literatuur dan de radiotechnicus die mij vertelde dat de helft van zijn modale loon naar boeken gaat.

Hebben Edje Anseele, pastoor Daens en Jules Destrée hiervoor gestreden, voor deze ongelijke tweedeling in de maatschappij? ERST KOMMT DAS FRESSEN UND DANN DIE MORAL.
FRESSEN is er toch in overvloed in ons land!
Elke Vlaamse huiskamer bezit een wokpan, een gourmetstel, een fondueset, een microwave en duizend-en-een andere prullen.
Die dienen toch niet alleen maar om naar te kijken?
Trouwens, wat is er mis met 'konijn met pruimen'? – maar dit geheel terzijde.

Fressen zat dus. Wanneer dan die MORAL?

Moet Vlaanderen, en in extenso heel Europa, niet zijn uiterste best gaan doen om ervoor te zorgen dat cultuur hoog op de agenda komt te staan?
Het kot opengooien?
Echt gaan zorgen dat een zo groot mogelijke groep het hele culturele veld gaat verkennen?
Of zullen we wachten tot de hele bevolking al even beaat achter zijn leider aanloopt als in het fundamentalistische Amerika?

Hier is een immense taak weggelegd voor het ONDERWIJS, voor de overheidszenders en voor de OPVOEDERS.

In het ONDERWIJS zien we hoe de klok werd teruggedraaid. Kinderen worden opgevoed om te functioneren in de bedrijfswereld. Ze worden opgeleid voor een baan – KENNIS WORDT GEDRAINEERD. Het verwerven van de 'rijkdom van de geest' is secundair. In het recente verleden werden TAALVAKKEN, GESCHIEDENIS, MUZIKALE EN CREATIEVE VORMING weggeduwd door VAARDIGHEDEN die op de werkvloer hun directe nut hebben.
En in de plaats daarvan komt straks het vak 'COMPETENTIEVAARDIGHEID'. KUNNEN krijgt voorrang op KENNEN, de robots komen eraan!

De overheidszender, het beste kanaal om de talloze kunsten te promoten, verpietert. Op Studio Brussel werd het dagelijkse kunstprogramma *Republica* weggesaneerd. Op Radio 1 is er cultuur te horen op weekdagen van 3 tot 5, als iedereen werkt of op de schoolbanken zit. Op alle andere radiozenders is het uitspreken van

het woord ‘cultuur’ verboden. Alleen Klara brengt cultuur voor zijn twee en een halve procent marktaandeel en er wordt nauw op toegezien dat de collega’s vooral niet naar Klara verwijzen.
Op televisie ten slotte laat men in de week van de boekenbeurs af en toe een boekje zien, snel, snel, en de concerten, die staan op zaterdagmiddag geprogrammeerd, wanneer iedereen zijn inkopen doet.

DE KONING MOET STERVEN OPDAT DE MODALE VLAMING NOG EEN STREEPJE KLASSIEK TE HOREN KRIJGT OP ZIJN ZENDERS.
Hoe zou het dan kunnen dat jongens en meisjes van die muziek gaan houden?
Ze weten niet eens dat er zoiets als Bach of Beethoven bestaat.

FRESSEN hebben we en consumeren doen we als gekken. Ik kan de koppen van de gegoede dames die hun kinderen in viermaalviers afzetten aan de schoolpoorten om de rest van de dag bij de kapper te zitten niet meer zien. Ik heb niets tegen hun viermaalviers – prachtige machines die in de Afrikaanse woestijn zeker hun nut hebben.

Ik heb niets tegen hun kinderen – zij zijn de toekomst.
En ik heb zelfs niets tegen hun tetterende kappers.
HET IS DE COMBINATIE.
Het klopt niet.
Het is een oninteressante ontwikkeling die,
zeker weten, eindig is.
WE HEBBEN ONS ZICHT OP DE WERELD VERLOREN.
NU RAKEN WE OOK NOG HET ZICHT OP ONZE
EIGEN OMGEVING KWIJT.
Waar is de samenhang, waar is de solidariteit,
heet dat opvoeding?

Wat overblijft is het restje beschaving dat glossy
magazines, 'in'- en 'out'-lijstjes, chilling, clubbing
en trendyness, vip en lounge en cabriolet, retteketet
ons voorhouden als absoluut *toppy*.
Nogmaals, ik heb niets tegen glossy's, vips
en cabrioletten.
HET IS DE COMBINATIE.
Het enige resultaat is VERSCHROMPELING,
AFGUNST, NIJD, NIET CONTENT zijn omdat de weg
kapot is, NIET CONTENT zijn omdat de werken om
de weg te repareren te lang duren, NIET CONTENT
zijn omdat er na de werken minder parkeerplaatsen

zijn, NIET CONTENT ZIJN OMDAT ZE NOOIT CONTENT ZIJN.
Stemmen op een partij die daar iets aan gaat doen aan dat niet content zijn.
Wat!?
Weten ze niet.
'Ik heb daar geen verstand van, mijnheer, van politiek, maar ge ziet toch dat er iets moet gebeuren, mijnheer en dat Europa, mijnheer, daar moet Turkije nu ook al bij, dat is toch geen Europa, mijnheer, Turkije, mijnheer, dat zijn moslims, handjes afhakken en trouwen met drie tegelijk en hun vrouwen in den bak steken als ze overspel plegen. Moeten wij dat nu ook, mijnheer, IK VERSTA DAT NIET.'

Natuurlijk versta je dat niet, OMDAT JE NIET WEET.
Omdat je niet geprikkeld bent om te weten.
OMDAT JE GLOSSIET EN VIPT EN CABRIOLET, RETTEKETET.
En tegenwoordig dat alles alweer in een tussentaaltje zodat onze zenders al hun onnozele programma's met BV's moeten ondertitelen, want de West-Vlaming begrijpt al lang niet meer wat de Limburger zegt.

En ondertussen kennen ze ook geen Frans meer, alleen het Engels van *Neighbours* en het gebrabbel van *Familie*, een familie die ze beter kennen dan hun eigen nest.

VI

‘KAN KUNST DE WERELD REDDEN?’
stond er in 1993 in grote letters op alle hoeken van de Culturele Hoofdstad van Europa, ons Antwerpen. Natuurlijk niet! Kunst kan dat niet, maar ik breek me sindsdien het hoofd om uit te zoeken wat dan wel de wereld kan redden.
En meer en meer ben ik geneigd om het utopische verhaal genegen te zijn.
Kan kunst de wereld redden?
Misschien, ja, misschien toch wel.
IK VIND ER TOCH DE TROOST.

KUNST IS NAMELIJK NUTTELOOS. JE KUNT ER NIET VAN ETEN, HET IS GEEN DAK BOVEN JE HOOFD, JE KUNT ER NIET IN WOKKEN.
NOOIT HEBBEN WE DIE NUTTELOZE DINGEN MEER NODIG GEHAD DAN NU. EEN GEDICHT, EEN TRIO VAN SCHUBERT, EEN SCHILDERIJ, EEN LANDSCHAP. HET ONZEGBARE.
Ik zwijg!

© 2005 Uitgeverij Manteau / Standaard Uitgeverij en Kurt Van Eeghem
Standaard Uitgeverij nv, Mechelsesteenweg 203, B-2018 Antwerpen
www.manteau.be
info@manteau.be

OMSLAGONTWERP: Kris Demey
OMSLAGILLUSTRATIE: Guy Leclercq
VORMGEVING BINNENWERK: Griffo, Gent

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 90 223 1943 1
D/2005/0034/334
NUR 736